

ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ: МӨНГӨНИЙ БОДЛОГО

Илтгэгч:

Б.Баярдаваа

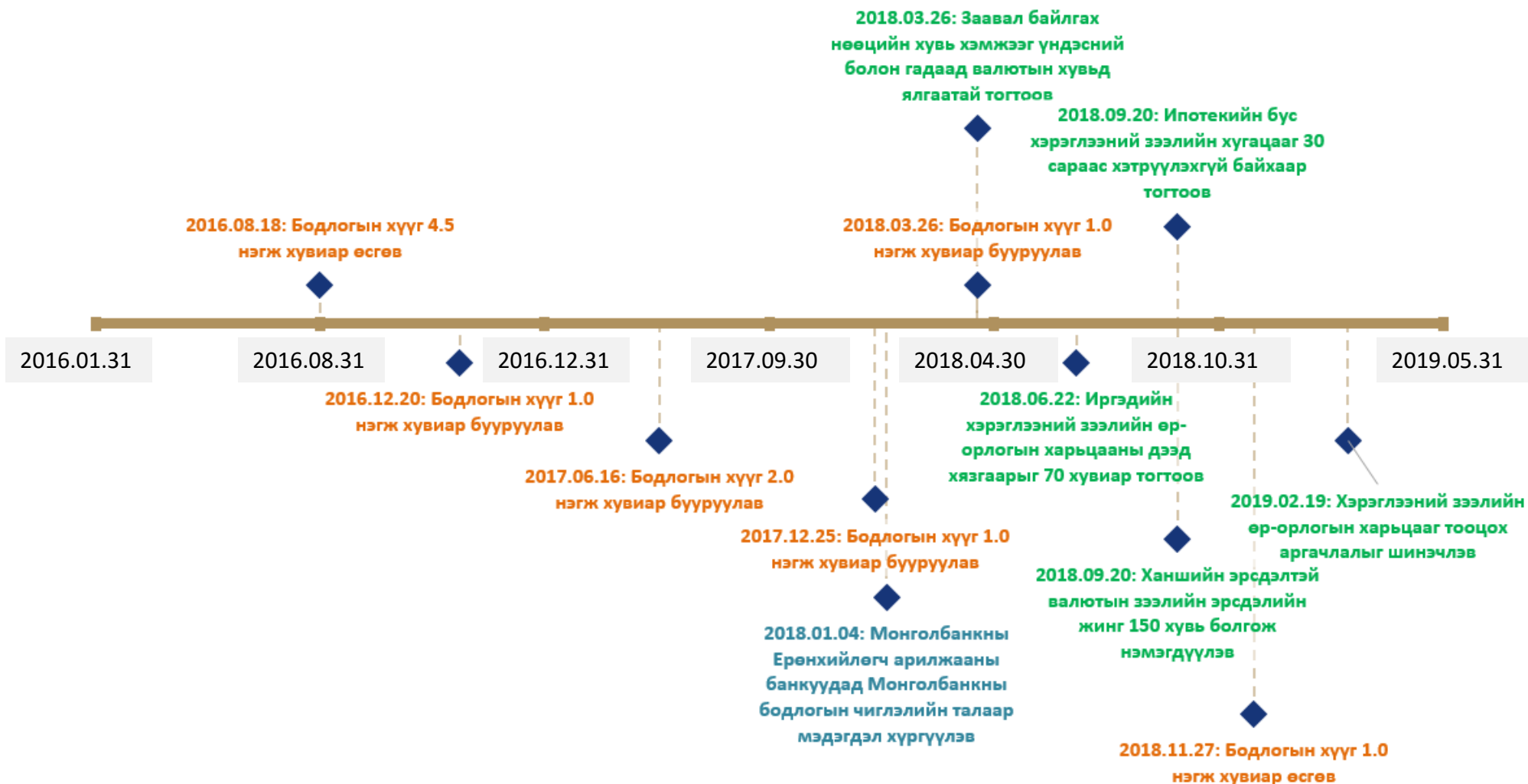
Мөнгөний бодлогын газар

bayardavaa@mongolbank.mn

- **Мөнгөний бодлого**
 - Стратеги, хэрэгсэл
 - Зорилт, тулгамдсан асуудлууд
 - Хэрэгжилт, нөлөөллийн суваг
- **Эдийн засгийн сэргэлт, гол үзүүлэлтүүд**
- **Эдийн засгийн төлөв**
 - Инфляци
 - Эдийн засгийн өсөлт, дотоод эрэлт
 - Мөнгө, зээл, хүү
 - Төлбөрийн тэнцэл

3 Мөнгөний бодлогын шийдвэр, арга хэмжээ

Бодлогын хүү

Санхүүгийн зах
зээлийн жишиг
хүүг тогтоох

Зээл,
хадгаламжийн хүүг
бууруулах

Зээлийн
нийлүүлэлтийг
нэмэгдүүлэх

Макро зохистой бодлого

Санхүүгийн
нөөцийн
хуваарилалтад
нөлөөлөх

Бизнесийн зээлийг
нэмэгдүүлэх

Өрхийн өрийн
дарамтыг
бууруулах

Олон нийттэй нээлттэй харилцах

ОУСБ-ын итгэлийг
сэргээх

Банк, ААН болон зах
зээлд оролцогчдын
хүлээлтийг удирдах

Олон нийтийн
хяналт, Төв банкны
хариуцлагатай
байдал, Итгэл даах

2016-2017
(ЭЗ-ийг тогтворжуулах)

2017-2018
(ЭЗ-ийн өсөлтийг тэтгэх)

ГУРВАЛСАН ХЯМРАЛЫН ЭРСДЭЛ ӨССӨН

Банкны салбарын тогтвортой байдал

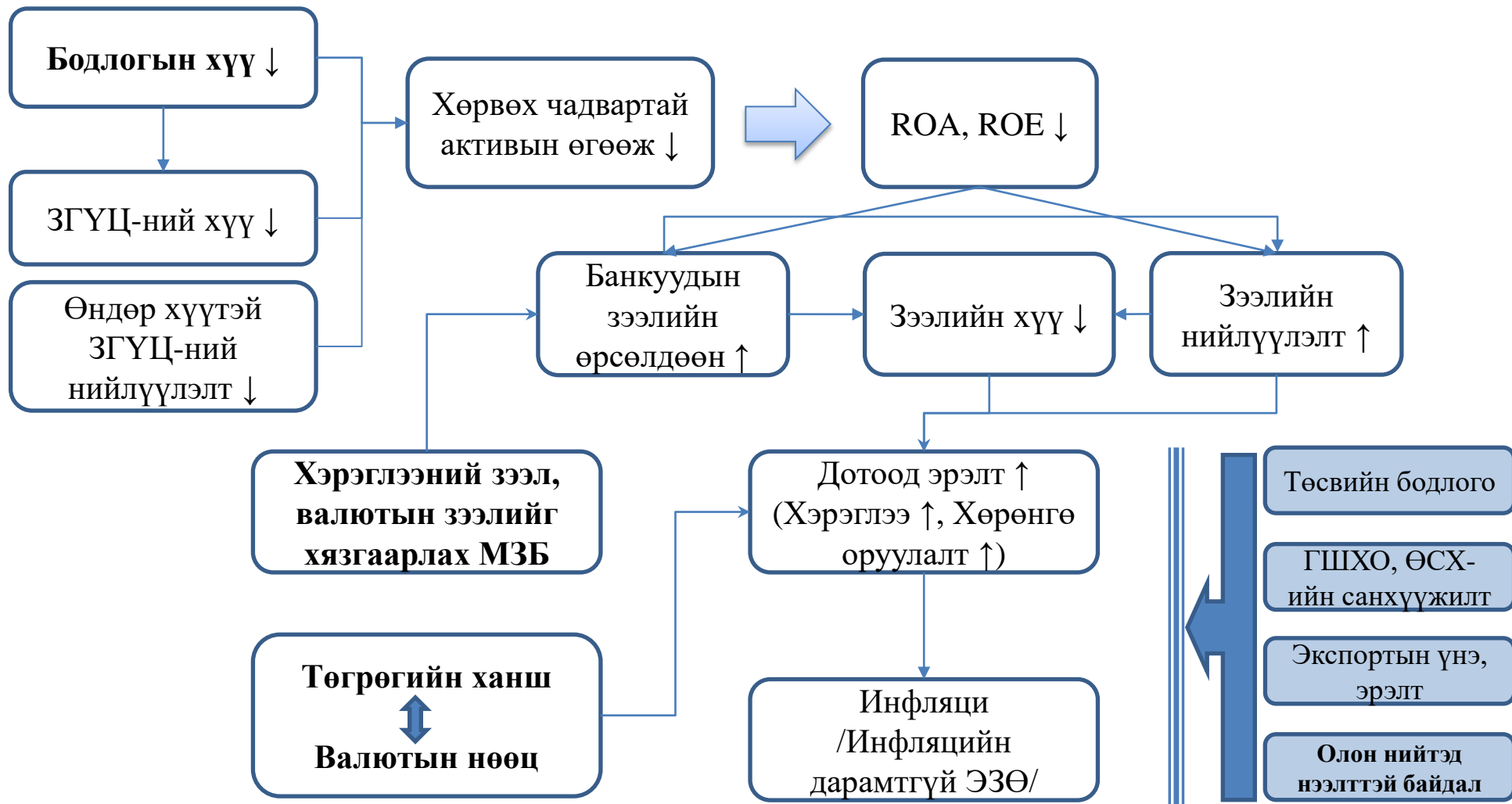
Төлбөрийн тэнцэл

Үндэсний мөнгөн тэмдэгтийн тогтвортой байдал

Төсвийн тогтвортой байдал

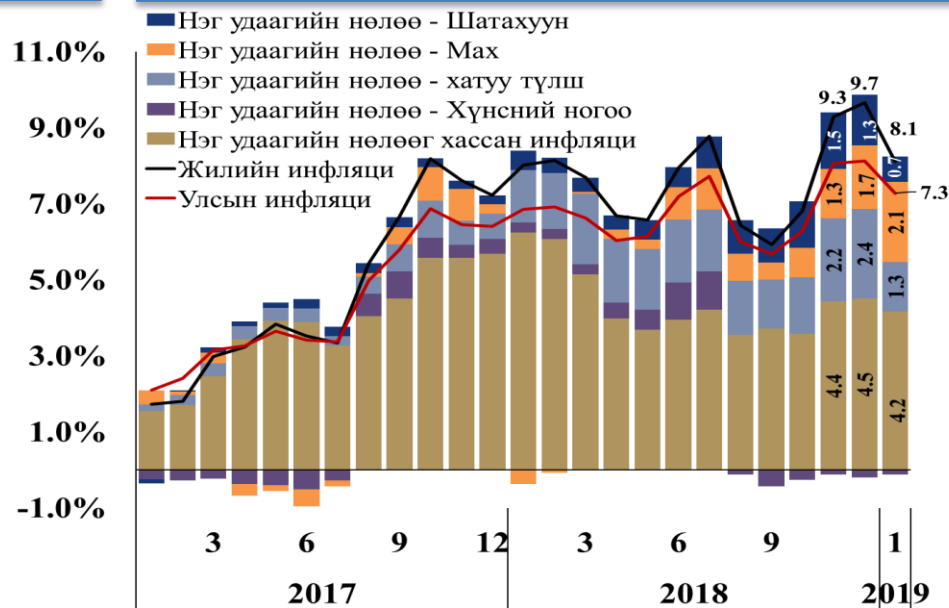
- Төсвийн бодлогын орон зай хумигдсан
 - Төсөвт шаардлагатай санхүүжилт нэмэгдсэн
- Чанаргүй зээл өссөн
 - Зээлийн тасалдлын гүнзгийрэлт
 - Банкны тогтвортой байдал алдагдах эрсдэл
- ГВАН буурч мөнгөний бодлогын орон зай хумигдсан
- Өрийн эргэн төлөлтийн хугацаа ойртсон (Дефолтын эрсдэл)
- Хөрөнгө оруулагчдын итгэл суларсан

- Инфляцийн зорилтыг алдагдуулахгүй байх
- Эдийн засгийн өсөлтийг тэтгэх
- ГВАН хуримтлуулах
- Санхүүгийн зуучлалыг сэргээх /Зээлийн тасалдлыг арилгах/
 - Бизнесийн зээлийн өсөлтийг сэргээх
 - Хэрэглээний зээлийн хэт өсөлтөөс сэргийлэх
 - Банкны эрсдэл даах чадварыг нэмэгдүүлэх

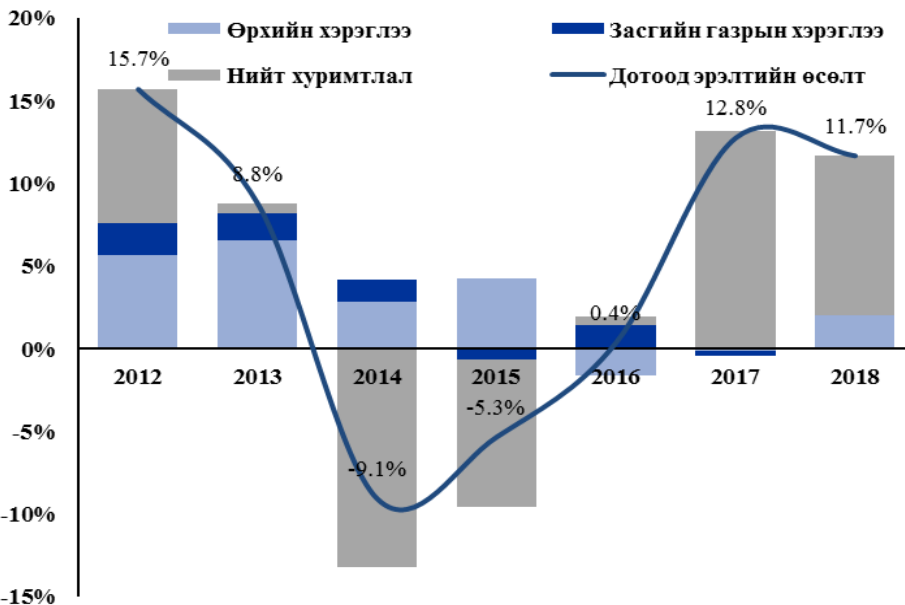
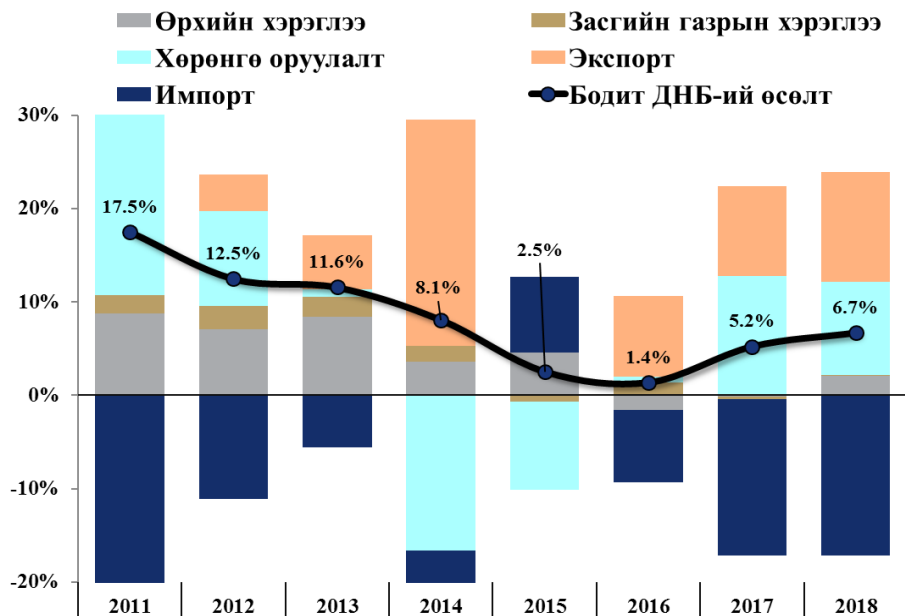
	Уналтын доод үе	Сэргэлтийн үед
Зээлийн өсөлт	↘ -5% (2015.07-2016.05)	↗ +24% (2018)
Зээлийн хүү (ЖДХ)	↗ 20%+	↘ 16.9% (2018.12)
ДНБ-ийн өсөлт	↘ -0.3% (2016Q3, 4 улирал); -1.4% (2016 эхний 3 улирал); -6.0% (2016Q3)	↗ +6.9% (2018); +8.1% (2018Q4)
Инфляци	↘ Дефляци (2016Q3-Q4)	↗ Инфляци 7.3% (2019M1)
Зээлжих зэрэглэл	↘ Унасан (2014-2016)	↗ Сайжирсан (2018)
Төлбөрийн тэнцэл	↘ -\$2.6 тэрбум (2013-2016)	↗ +\$1.3 тэрбум (2017-2018)
Валютын нийт нөөц	↘ \$1 тэрбум	↗ \$3.5 тэрбум (2018.12)
Ажилгүйдлийн түвшин	↗ 11.6% (2016Q1)	↘ 6.6% (2018Q4)
Төсвийн тэнцэл	↘ -₮1.4 их наяд (2011-2017 оны дундаж)	↗ +11.9 тэрбум (2018)
Өрхийн бодит орлого	↘ 2014Q1-2016Q4 хооронд дараалсан 12Q	↗ 2017Q1-ээс өссөн; 7.4% (2018Q4)
Хувийн хэрэглээ	↘ 2016Q2-2016Q3	↗ 3.9% (2018Q4)
Хөрөнгө оруулалт	↘ Дунджаар -18.3% (2013Q1-2015Q4)	↗ 27.2% (2018Q4)

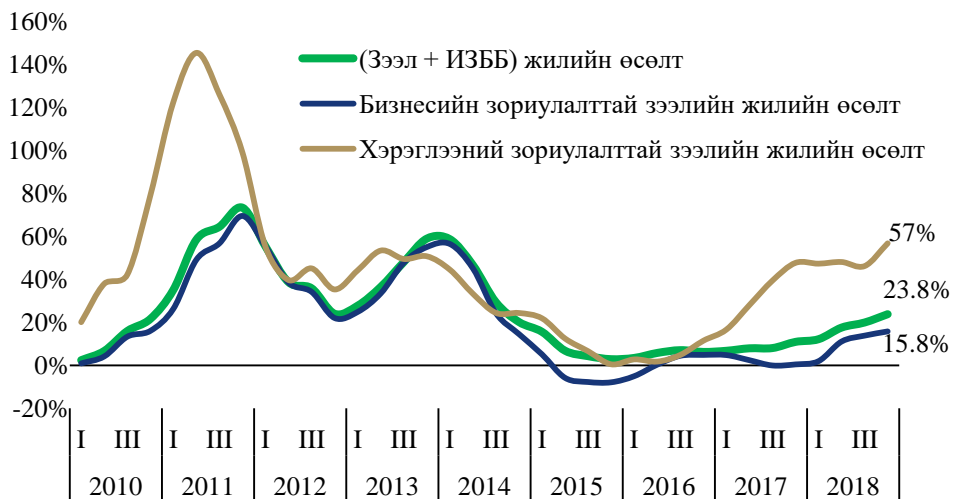
2018 оны эцэст 3 нэр төрлийн бүтээгдэхүүн УБ-ын инфляцийн тал гаруйг тайлбарлаж байв.

Нэр	Жин	Жилийн өсөлт	Жилийн инфляцид эзлэх хувь	Жилийн өсөлт	Жилийн инфляцид эзлэх хувь
		2018 оны 12 сар		2019 оны 1 сар	
Хагуу түлш	0.03	64.6%	2.4%	30.6%	1.3%
Мах	0.10	22.5%	1.7%	28.5%	2.1%
Шатахуун	0.06	24.8%	1.3%		
Бүх төрлийн хувцас	0.09	7.4%	0.6%		
Эм тариа	0.03	13.7%	0.5%	12.5%	0.5%
Сүү, сүүн бүтээгдэхүүн	0.04	11.6%	0.4%	9.6%	0.4%
Талх, будаа	0.05	6.7%	0.35%	7.8%	0.4%
Нийт	0.4		7.3%		5.9%

- Инфляцийг 2019-2020 онд 8%-ийн орчимд тогтворжуулах зорилт хангагдана.
- Цаашид инфляцид
 - Эдийн засгийн сэргэлт/Төсөв, Мөнгөний бодлогын арга хэмжээ
 - Төгрөгийн ханшийн дамжих нөлөө
 - Дэлхийн зах зээлийн нефтийн үнэ
 - Цалингийн өсөлт
 - Төрийн зохицуулалттай үнэ
 - Цаг агаар болон бусад нийлүүлэлтийн хүчин зүйлс

- Эдийн засгийн өсөлтийг экспорт, хөрөнгө оруулалтын өсөлт голлон тэтгэж байна.
- Хөрөнгө оруулалтын өсөлт дотоод эрэлтийг хүчтэй нэмэгдүүлж байна.
 - Импортын эрэлт өссөн => Урсгал тэнцлийн алдагдал нэмэгдсэн
- **Гадаад таатай орчин:** Гадаад эрэлт, Экспортын үнэ, хөрөнгө оруулагчдын итгэл, ГШХО, ӨСХ...
- **Дотоод орчин:** Сахилга багтай төсөв, мөнгөний бодлого, Зээлийн хүүний бууралт, зээлийн нийлүүлэлтийн өсөлт, зах зээлд оролцогчдын итгэл нэмэгдсэн.
- **ЭЗӨ-ийн цаашдын төлөв:** 2019 оны өсөлтийн голч таамаглал 6.9%. Цаашид
 - Өрхийн хэрэглээ нэмэгдэнэ,
 - Хөрөнгө оруулалтын өсөлт тогтворжино,
 - Нүүрсний экспорт нэмэгдэнэ,
 - Уул уурхайн бус салбарын өсөлт нэмэгдэнэ,
 - Санхүүжилтийн эх үүсвэр: Бизнесийн зээлийн өсөлт нэмэгдэх, Гадаадын шууд хөрөнгө оруулалт, хувийн секторын гадаад зээл хэвийн үргэлжилнэ.

❑ Банкны системийн зээлийн өсөлт ЭЗӨ-д дэмжлэг үзүүлж байна.

❑ 2018 оны зээлийн өсөлт 3.8 их наяд ₮

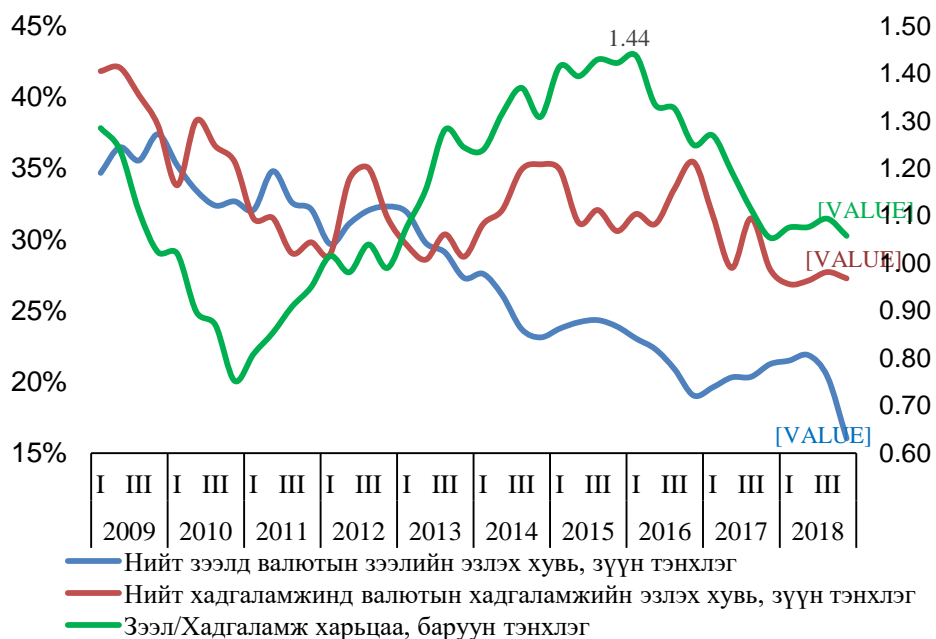
❑ Банкны тогтвортой эх үүсвэр нэмэгдэж, зээл/хар.хадгаламж буурсан.

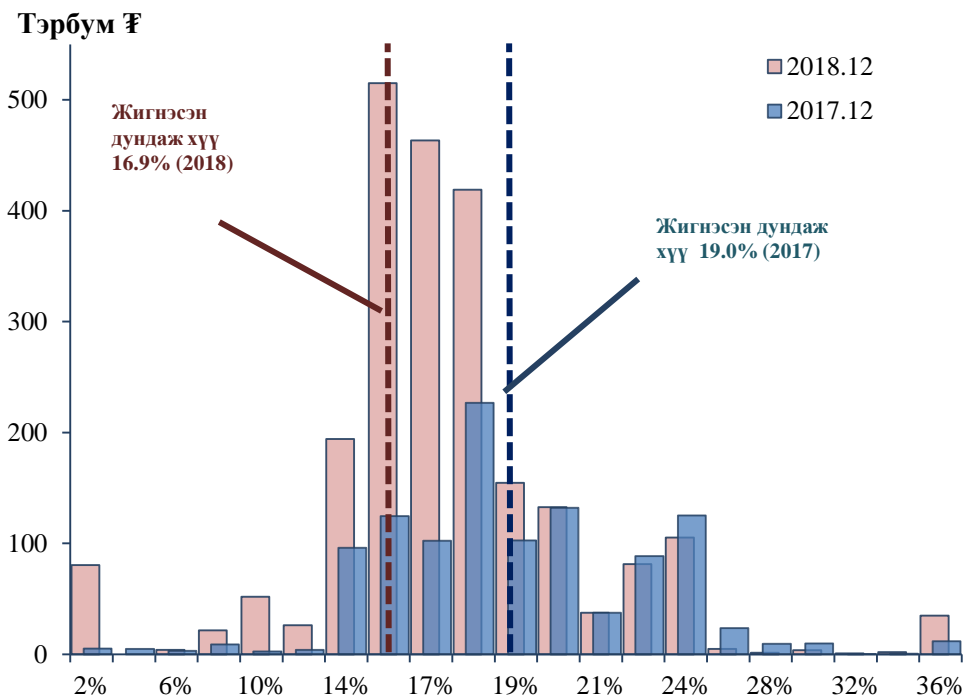
❑ Зээл, хадгаламжийн долларжилт буурсан.

❑ Мөнгөний нийлүүлэлт болон зээлийн жилийн өсөлт 20-25%-д тогтворжино.

❑ 2018Q2-оос сэргэсэн бизнесийн зээлийн өсөлт цаашид нэмэгдэж, санхүүжилтийн эх үүсвэрийг бүрдүүлнэ.

❑ 2017 оны II хагасаас хойш хурдтай өссөн хэрэглээний зээлийн огцом өсөлтийг цаашид бууруулна.

- Шинээр олгосон зээл, хадгаламжийн хүү 2017 оны сүүлийн улирлаас буурч эхэлсэн.
- Шинээр олгосон төгрөгийн зээлийн 2/3 нь 14-18%-ийн хүүтэй.

Огноо		Moody's		Fitch		S&P	
		Үнэлгээ		Үнэлгээ		Үнэлгээ	
2010	XI/23			B+	▲		
2011	XII/19					BB-	-
2012	X/29					BB-	-
2013	IV/16					BB-	-
	XII/13			B+	-		
2014	IV/29					B+	▼
	V/26	B1	-				
	VII/17	B2	▼				
2015	IV/30					B+	-
	XI/3					B	▼
	XI/4			B	▼		
	XI/24			B	-		
2016	VII/21	B2	-	B	-	B	-
	VIII/19					B-	▼
	VIII/26	B3	▼				
	XI/18	Caal	▼				
	XI/21			B-	▼		
2017		Caal	-	B-	-	B-	-
2018	I/18	B3	▲				
	IV/20					B-	-
	VII/09			B	▲		
	XI/09			B	▲		

- **2014-2016 онд зээлжих зэрэглэл хэд хэдэн удаа буурсан:**
 - Бодит эдийн засгийн өсөлт саарсан.
 - Төсвийн алдагдал нэмэгдэж, өрийн тогтвортой байдал алдагдсан.
 - Гадаад өрийн эргэн төлөлтөд гадаад валютын хүрэлцээ дутмаг.
- **Зээлжих зэрэглэл 2018 сайжирсан:**
 - Эдийн засаг сэргэсэн.
 - ЗГ-ын өр буурсан.
 - Гадаад валютын нөөц буурсан.
 - Төв банкны төсвийн шинжтэй үйл ажиллагааг зогсоож, үндсэн үүргээ биелүүлэхэд бодлогоо чиглүүлсэн.
- **Зээлжих зэрэглэлийг цаашид сайжруулах шаардлагатай.**
 - Хөрөнгө оруулагчдын итгэл нэмэгдэнэ.
 - Гадаад санхүүжилтийн зардал буурна...

Урсгал данс: **-\$1902 сая**

- Худалдааны тэнцэл: \$691 сая ашиг.
Экспорт: 13% өсч \$6.6 тэрбум
Импорт: 36% өсч \$5.9 тэрбум
 Хөрөнгө оруулалт: \$685 сая буюу нийт импортын өсөлтийн 45%
 Суудлын автомашин: \$171 сая буюу 11%.
 Барилгын мат, А.Ү орц: \$372 сая буюу 24%.
 Нийт өсөлтийн 16 нэгж хувь нь үнийн өсөлт
- **Үйлчилгээний дансны алдагдал **-\$1.4 тэрбум****
Үүнээс(дебит):
 - *Тээвэр: -\$428 сая*
(гарах урсгал \$810 сая)
 - *Аялал: -258 сая (\$719 сая)*
 - *Бизнесийн үйлчилгээ: -\$416 сая (\$620 сая)*

• **Анхдагч орлогын дансны алдагдал **-\$1.4 тэрбум****

- Хөрөнгө оруулалтын орлого: **-\$1537 сая** (ногдол ашиг \$336, бондын хүүгийн төлбөр \$294 сая, зээлийн хүүгийн төлбөр \$977 сая)

Санхүүгийн данс: **+\$1801 тэрбум**

- **ГШХО \$1923.6 сая**
- **Багцын хөрөнгө оруулалт**
 - Чингис төлөлт (1 сар: -\$135.4 сая),
 - Димсам төлөлт (6 сар: -\$150.5 сая)
 - Хөгжлийн банк (10 сар: \$500 сая)
 - Гадаад зээлийн урсгал (цэвэр): -\$649 сая
- **ӨСХ-ийн санхүүжилт: \$300 орчим сая**

Эдийн засгийн идэвхжилтэй холбоотойгоор урсгал дансны алдагдал өссөнөөр төлбөрийн тэнцэл **-\$141 саяын алдагдалтай байв.**

Экспорт	Төсөөлөл	Жилийн дундаж үнэ			
		2018	2019	2020	
Нүүрс	/хилийн үнэ/	Одоо	74	70	65
		Өмнөх	76	69	66
Цэвэр зэс		Одоо	6545	6181	6047
		Өмнөх	6545	6355	6236
Алт		Одоо	1268	1291	1312
		Өмнөх	1265	1238	1259
Түүхий нефть		Одоо	72	68	65
		Өмнөх	74	71	68
Төмрийн хүдэр		Одоо	68	61	56
		Өмнөх	69	60	59

- Гадаад сектор

- Урсгал тэнцлийн дарамт өндөр байна.
 - » Импортын орц өндөр,
 - » Гадаад өрийн хүүгийн төлбөр, ногдол ашиг
 - » Үйлчилгээний импортын өндөр,

- Бодит сектор

- Эдийн засаг экспортын бүтээгдэхүүний үнэ, гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтаас хамаарах хамаарал өндөр хэвээр байна.
- Эдийн засгийн төрөлжилт чухал байна.
- Бүтээмжийг нэмэгдүүлэх (Технологи, инноваци)
 - » Өрсөлдөх чадвар сайжрах, үнийн өсөлтгүй орлогын өсөлт

- Төсөв

- Төсвийн сахилга бат хадгалагдах нь эдийн засгийн урт хугацааны тогтвортой өсөлтийг хангахад чухал үүрэгтэй.
- Дунд хугацаанд төлөгдөх гадаад өрийн үндсэн төлбөрийн дарамт өндөр хэвээр байна.

- Санхүүгийн сектор

- Банкуудын эрсдэл даах чадварыг нэмэгдүүлэх
 - » Зээлийн тасалдал үүсэхээс сэргийлнэ.
 - » Хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэр тогтвортой хадгалагдана.
- Эдийн засгийн өсөлтийг тэтгэх, ажлын байрыг нэмэгдүүлэхэд чухал үүрэгтэй бизнесийн зээлийн өсөлтийг нэмэгдүүлэхдээ эрсдэлийн удирдлагад анхаарах.
- Банкуудын зээлийн чанар төдийлөн сайжрахгүй байна.

Анхаарал хандуулсанд баярлалаа!

Вебсайт: www.mongolbank.mn

@mongolbank_mn

@mongolbank.mn

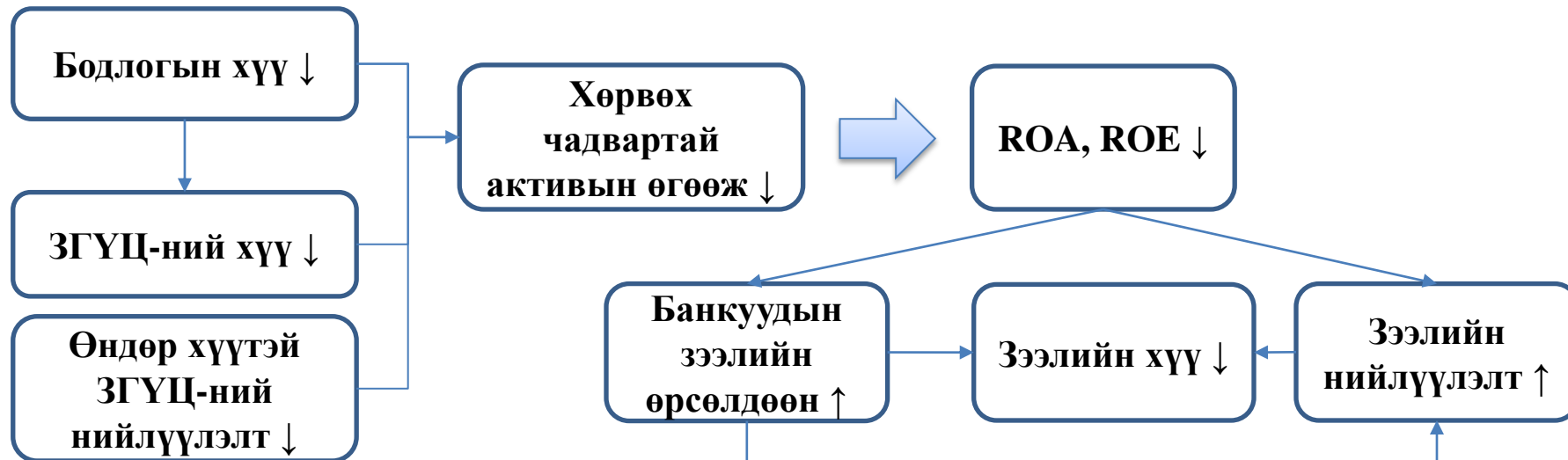
mongolbank

<i>тэрбум төгрөг</i>	2017		2018	
	Гүй.	Баг.	Гүй.	%
Нийт орлого	7922	7863	10063	128%
Ирээдүйн өв сан	358	509	621	122%
Тогтворжуулалтын сан	326	123	207	169%
Тэнцвэржүүлсэн орлого	7239	7231	9235	128%
Татварын орлого	6303	6269	8207	131%
Импорттой холбоотой татварын орлого	1860	2114	2628	124%
Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар	1032	1095	1412	129%
Гаалийн албан татвар	512	537	682	127%
Онцгой албан татвар	316	482	534	111%
Орлогын албан татвар	1610	1408	2086	148%
Нийгмийн даатгалын шимтгэл, хураамж	1314	1425	1621	114%
Дотоодын бараа, үйлчилгээний татвар	986	823	1056	128%
НӨАТ-н буцаан олголт	-147	-198	-114	58%
Бусад татварын орлого	679	698	929	133%
Татварын бус орлого	936	962	1028	107%
Нийт зардал	8981	9652	9223	96%
Анхдагч зардал	7825	8501	8176	96%
Урсгал зардал /-хүүний зардал/	5850	6305	6301	100%
Хөрөнгийн зардал	1646	1929	1608	83%
Цэвэр зээл	329	267	267	100%
Хүүний зардал	1156	1151	1047	91%
Нийт тэнцвэржүүлсэн тэнцэл	-1742	-2420	11.9	
<i>ДНБ-д эзлэх хувь</i>	-6.5%	-8.0%	0.04%	
Анхдагч тэнцэл	-586	-1269	1059	
<i>ДНБ-д эзлэх хувь</i>	-2.2%	-4.2%	3.5%	

- Эдийн засгийн идэвхжилтэй холбоотойгоор татварын орлого давж биелэв.
- Төсвийн зарлага талд хэмнэлт хийгдлээ.
- ЗГ-ын өр/ДНБ харьцаа 66.1% болж буурлаа

Зээлийн хүү буурахад нөлөөлсөн хүчин зүйлс

Банкны системийн актив	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018M7
	<i>Нийт дүнд эзлэх хувь, %</i>									
Касс	2%	2%	2%	2%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Төв банкин дахь нөөц	8%	7%	12%	13%	11%	9%	8%	9%	8%	9%
Гадаад ностро	7%	8%	6%	5%	5%	3%	6%	7%	5%	4%
Түргэн борлогдох актив	13%	18%	11%	12%	16%	13%	15%	18%	23%	20%
ЗГҮЦ	2%	1%	3%	7%	10%	11%	12%	14%	7%	5%
ТБҮЦ	11%	18%	8%	6%	5%	2%	3%	4%	16%	15%
(Зээл+Банкуудын ИЗББ)	61%	55%	61%	55%	55%	59%	54%	52%	50%	54%
Бусад	9%	9%	8%	13%	12%	15%	16%	14%	13%	12%
Нийт актив	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%